

[P. N. Petersen (Røje).]

til; han staar frit i Valget af sine Lærerkræfter og kan tilrettelægge Undervisningen paa den Maade, han finder mest egnet og forsvarlig. At Staten fører et vist Tilsyn med Undervisningen gennem det stedlige Tilsyn og Statskonsulenten, er jo kun det samme, som nu finder Sted gennem den særlige tilsynsførende, og som ingen med Rette kan beklage sig over. Men det vigtigste af alt er dette, at det staar de unge Mennesker fuldkommen frit, om de vil være Elever paa saadanne Skoler eller ikke. Her er ingen Tvang af nogen Art, og det er kun godt saadan. Vi kan tvinge en Hest hen til et Vandtrug, men vi kan ikke tvinge den til at drikke. Vi kan ogsaa tvinge unge Mennesker ind paa en Ungdomsskole af en eller anden Art, men vi kan ikke tvinge dem til at tilegne sig den Undervisning, der bydes paa. Derimod kan vi udsætte os for, at modvillige Elementer virker nedbrydende paa hele Arbejdet i Skolen og gør det utaaeligt og umuligt at fortsætte. Derfor er de frie Ungdomsskoler et uvurderligt Gode for et Folk.

Naar vi gennemgaar Ungdomsudvalgets Bemærkninger, møder vi Grundtvigs Navn atter og atter, og det er aabenbart, at Udvalget søger at tage Grundtvig til Indtægt ved Forelæggelsen af dette Lovforslag. Det er ogsaa i højeste Grad berettiget. Det eneste, der maaske kan siges til det, er, at alle Mennesker vil tage Grundtvig til Indtægt i vore Dage. Og der er det ejendommelige ved det, at det kan de ogsaa, for enhver kan altid finde et eller andet inden for Grundtvigs mangeaarige, meget stærke Udvikling, som vedkommende har Brug for, for at være paa den sikre Side. Og selv om Præsten i Vedersø, Hr. Kaj Munk, har udfoldet de største Anstrengelser for at ødelægge Grundtvigs Billede for Fremtiden gennem Skuespillet „Egelykke“, er det ikke lykkedes for ham — heldigvis.

Det er jo ogsaa rigtigt, at det er Grundtvig, der har fostret Tanken om den danske Folkehøjskole, men dér, hvor han kortest og klarest har angivet Maalet for en saadan Skole, forekommer mig at være et ganske lille Skrift, som han udgav i Aaret 1840 og kaldte „Bøn og Begreb om en dansk Højskole i Soer“. Med den højtærede Formands Tilladelse citerer jeg et Par Linier fra Side 19 i dette Skrift:

„Hvad der paa den folkelige Højskole maa stræbes efter, først nemlig: Forstand paa Folket, uden hvilket vi ej kan tiltale dem, saa de forstaa os, og dernæst Meddelelse af alt, hvad der til Gavn

og Glæde kan være Fællesgods, og endelig den Oplysning, der maa findes hos de bedste Hoveder i alle Kredse, for at Folkeraadet baade kan vælges og virke til fælles Bedste, som maa være den uforanderlige Grundlov i ethvert Selskab, der skal bestaa med Folkets Vilje og blive gammelt med Æren. Dette er klarlig Maalet, og om Vejen kan der ikke siges stort, da den først skal banes og for en stor Del brydes.“

Her har vi Grundtvigs Tanker om den folkelige Højskole samlet i en Nødde skal, og disse Tanker har nu igennem det forløbne Aarhundrede banet og brudt sig forskellige Veje og antaget forskellige Former, saa vi nu har baade de Kold'ske Folkehøjskoler, Landbrugsskoler, Husmandsskoler, Indre Missions Højskoler og Arbejderhøjskoler. Men de har alle sammen det fælles Maal fra 1840 for Øje. For det første, hvad hver ud fra sit Synspunkt mener gavner det folkelige Fællesskab. For det andet, hvad der tjener til at dygtiggøre den jævne Befolkning, saa den vil være i Stand til at opfylde sine Borgerpligter paa en virkelig forsvarlig Maade.

Det er derfor med Glæde, jeg konstaterer, at det foreliggende Lovforslag er i den nøjeste Overensstemmelse med denne Tankegang, og den højtærede Undervisningsminister skal ikke høre ilde for, at han har benyttet Lejligheden til samtidig at bedre Kaarene for de Lærerkræfter, der virker ved disse Skoler, hvorved der skabes større Tryghed i den daglige Gerning, ligesom det er glædeligt, at der er truffet saadanne Foranstaltninger, at en Lærer ikke bliver straffet økonomisk, hvis han søger ind i beslægtet Virksomhed inden for det offentlige Omraade.

Forslagets § 7 indledes med at fastslaa, at der ved Beregningen af Aarselevernes Antal kun medregnes Elever, der er fyldt 18 Aar, og Slutningen af § 13 indeholder en Bestemmelse om, at det fortrinsvis skal være de yngste Ansøgere, der udskydes, hvis det Beløb, der er stillet til Raadighed, ikke slaar til. Jeg fristes ligefrem over Evne til at spørge: Hvortil disse Grænser? Hvorfor ikke lade Livet selv afstikke Grænsen? Det er jo alligevel kun forholdsvis faa, der melder sig som Højskoleelever inden det fyldte 18de Aar. Nu kan man selvfølgelig mene om denne Aldersgrænse, hvad man vil, men det var meget ønskeligt, om der kunde findes en Form, hvorunder man havde Sikkerhed for, at de fornødne Midler altid vilde være til Raadighed fra Statens Side. Det er meget beklageligt,